

Țara Noastră

DIRECTOR: OCTAVIAN GOGA

ANUL V

Nr. 18

4

MAI

1924

KOLOZSVARI M. KIR. GAZDASAGI AKADEMIA
KÖNYVTARA

In acest număr: Răspuns unor provocări de Octavian Goga; Cireșul meu, poezie de Volbură Poiană; După cinci ani dela Unire de Octavian Prie; Afacere bună de Ion Gorun; Un proces de calomnie de Alexandru Hodoș; Negotul cu gazete de Victor Jinga; Scrisoare din Budapesta: Imprumutul ungar de M. Rucăreanu; Gazeta rimată: Greva foamei de Mendel Mendelovici Pures; Insemnări: Adunări populare; Literatura ocazională; Politica struțului guvernamental; Epilogul unei campanii; Spre Emaus...; Di Csicsó la Canossa; Răsfoind revistele; Cărțile noi, etc.

CLUJ

REDACȚIA ȘI ADMINISTRATIA: PIATA CUZA VODĂ NO. 16
ABONAMENTUL PE UN AN 300 LEI

Un exemplar 8 Lei

Țara Noastră

KOLOZSVÁRI M. KIR. GAZDASÁGI AKADEMIA
KÖNYVTÁRA

Răspuns unor provocări ^{szám.}

Cetitorii gazetelor de bulevard din București răspândite ca o pecingine pe toată suprafața țării au înregistrat, de sigur, ofensiva metodică deslănțuită asupra subsemnatului. Sunt luni de zile, de când mă găsesc în fața acestui spectacol destul de obișnuit la noi, dar foarte instructiv în acelaș timp, care nu poate scăpa analizei, fiindcă se știe, toate descoperirile utile societății trebuie încercate mai întâi pe risicul propriu. Preșa ce-și zice independentă mă face să resimt la tot pasul disgrățiile ei. Sgura cotidiană a calomniei pe care-o varsă rotativele din strada Sărindar m'a luat la țintă cu-o înverșunare necunoscută încă. Zi cu zi, pe multe game și pe multe coloane, mă strigă corul honigmanilor, strident ca un bazar oriental și cu acea sonoritate patetică păstrată ca o rezonanță târzie, probabil, dela trâmbițele biblice de sub zidurile Ierihonului. Nenumărați apași de cerneală, care-și fardează pistruiile cu te miri ce pseudonim șterpelit din cronica lui Neculce, se împiedecă cu vreme și fără vreme de „fostul poet“, dându-și silința să-l treacă în conștiința deaproapelui ca pe cel mai mare rău-făcător al zilelor noastre..

La dreptul vorbind acerba campanie de denigrare a existenței mele mă lasă absolut rece, ca ghiața, și nu mi se pare interesantă nici prin consecințele ei asupra opiniei publice. Personal, slavă Domnului, n'am simțit încă nevoia nici a laudelor interesate, nici a tăcerii cumpărate, așa că între mine și domnul Blumenberg dela gazetă sunt cam tot aceleași raporturi care există între steaua polară și vânzătorul de haine vechi dela Podul Iloaii. Lumea dela noi de-asemena, rămâne tot mai indiferentă la sinistra chelălăială a scribilor închiriați, care-au uzat toate adjectivele și-au ostracizat bunul simț din gazetărie. Subt aceste raporturi deci lămuririle sunt inutile și orice discuție e de prisos.

Este însă un punct tenebros care merită să fie elucidat, fiindcă se degajază din el o specială mentalitate vrednică de limpezit în fața țării. E acuzația de *antisemitism* și *huliganism* cu care sunt gratificat în lunile din urmă de către îndrăzneții întreprinzători ai tiparului. Acțiunea publicistică, desfășurată la această revistă, e prezentată ca un monument al urii de rasă și autorul ei ca un spirit îngust refractar la ideile umanitare și de progres. Cu-o ciudată nevroză învinuirea se trece din gură în gură, cunoscuta ipersensibilitate semită se agită și din viziunea ei, colorată se desfac fel de fel de prăpăstii.

Așa fiind lucrurile, să examinăm realitatea și să vorbim deschis. Operația e destul de ușoară și adevărul se poate desprinde repede, fiindcă cetitorii *Țării Noastre* au puțința să controleze acest bilanț rezumativ al unei activități publicistice de-aproape doi ani.

Care ne-a fost, deci, în acest timp dogma călăuzitoare, la adăpostul căreia s'au desfășurat în mod programatic credințele unui mănunchiu de intelectuali? Caietele noastre săptămânale o certifică și-o pun la îndemâna oricui. Dincolo de bariera unei politici de partid, dincolo de raza unor interese de clase sau de persoane, noi am afișat dela început problemele mari ale vieții de stat, grija permanentă de-a păstra neștirbit un patrimoniu răscumpărat cu sânge și de-a închea într-o unitate indisolubilă o moștenire cercetată încă de manifestările postume ale stăpânirilor dărmate și-ale influențelor culturale dispartate. Unicul mijloc merit să asigure o isbândă definitivă ne-a apărut din primele momente un *crez național* bine fixat, ideia cohesiunii noastre de rasă, sentimentul precis al diferențierii etnice care introdus în toate conștiințele s'a afirmat pretutindeni ca cel mai puternic element alcătuitor de stat. În această religie, de care se leagă însăși existența sau prăbușirea politică a românismului în perioada actuală de acute sgu-duirii continentale, noi ne-am hotărât să creștem prozeții fanatici. Am pornit, deci, pe-un drum cu țel precis și-am subordonat scopului final orice năzuință. Firește, am înlăturat obstacolele ce se iveau și-am fost necruțători cu orice tentință subversivă, venită de ori-unde, voită sau inconștientă. Criticismul nostru, blând câte odată, crud uneori, după cum cerea trebuința clipei, s'a ridicat categoric la toate ocaziile și în toate câmpurile, fie că disecă neputințele politice ale dlui Iuliu Maniu și plivea reminiscențele Budapestei din retorica conducerii partidului național, fie că pune la locul ei o pornire inoportună de bolșevism din Basarabia.

În această operă de închezare morală și intelectuală a societății noastre primejdute, am constatat mai multe impedimente din partea unor fenomene îngrijitoare sau atitudini suspecte cu care elemente ale evreimei așezate la noi ne-au atras luarea aminte. În fața lor, ce era mai natural, decât să ne spunem cuvântul cu francheța de toate zilele? Era această libertate de opinie un drept pe care ni-l acordasem dela început și pe care esercitându-l în contul domnului Alexandru Vaida bunăoară, niciodată nu ne-a trecut prin minte să-l sacrificăm de dragul cetățeanului Ițic Goldenberg și-al cumetrilor dumisale...

Am vorbit, deci, răspicat și în aceste chestiuni de interes public, având cugetul onest și liber de orice reticență meschină. Cetitorii ne sunt cele mai bune mărturii, acum când le rezumăm aici și le categorisim după număr, dându-ne seama că acuzatorii noștri sunt perfect familiarizați cu cifrele.

Iată-le :

1 Am cerut o presă românească, îndrumată în spirit național, chemată să facă pedagogia maselor în epoca de adolescență fragilă a României unite. Am arătat că nu d. Honigman și alt Blumenfeld oare-care e chemat să diriguiească opinia publică la noi. Am dovedit că această sarcină revine acelor Români de baștină care sunt înzestrați cu echilibrul sufletesc și cu pregătirea intelectuală, garanții fără de care gazetele degenerază în întreprinderi de speculă lipsite de naționalitate și ideal.

2. Am demonstrat primejdia clișeeilor internaționale jurișate în artă și literatură prin intermedierea unor oaspeți grăbiți și-am precizat cultul tradiției ca un contrapunct necesar pe seama gândirii, unui popor care vrea să-și puie în valoare frumosul său specific.

3 Am atras atenția asupra străinilor care ne-au năvălit țara în număr exorbitant, schimbând raporturile noastre demografice, tulburând viața economică și propagând corupțiunea. Am cerut trecerea peste frontieră a evreilor care în sensul tratatului de pace nu sunt cetățeni.

4. Am desvelit farsa ridicolă a așazisei naționalizării economice din Ardeal prin care diverse întreprinderi financiare sau industriale, sub firmă schimbată adăpostesc pe mai departe : interese străine și servesc scopuri ostile nouă.

5. Ne-am ridicat împotriva interpușilor bancari, oameni politici prizonieri ai finanței, care le stânjenește libertatea de acțiune în problemele de stat.

6. Am apărat mișcarea națională a studenției române dela Universitățile din țară și-am cerut o ocrotire corăspunzătoare pentru generația noastră intelectuală de mâine.

Aceste sunt chestiunile în care-am atins până astăzi rolul elementului evreiesc, combătând exagerările frivole, cerând în schimb lealitate, bun simț și moderațiune. Miile de oameni care cetesc revista noastră, pot răsfoi colecția și pot confirma adevărul. Antisemitismul ca doctrină, cu concepția lui bine determinată, cu ideologia bine cunoscută, prin care se precizează raporturile politice, sociale și economice ale evreilor în viața de stat conform unor speciale indicațiuni, atitudinea militantă creștină în opoziție cu tendințele de universală expansiune a judaismului, n'au văzut lumina nici măcar în două rânduri ale acestei publicații. Totul s'a restrâns aici, cel puțin până în momentele actuale, la apărarea ideii naționale și la înlăturarea obstacolelor principale care-i cădeau în cale.

Ei bine, care ne-a fost răsplata pe urma acestor apostrofe, pe cât de legitime pe-atât de măsurate ?

O seamă de reprezentanți ai presei semite s'au însărcinat să-mi

dea răspunsul, neputându-mi ierta crima de-a fi îndrăznit să cer un amvon acolo unde ei au instalat o tarabă. Riposta acestor milionari unși cu toate unsoarele globului e caracteristică. Au ținut ei de formă măcar să vie cu-o justificare de principiu, ca să-și esplice rostul ce le contestam în contactul cu opinia publică? Au păstrat tonul de cuviință al cetățeanului neofit, au avut discreție de musafiri, ori gesturi potolite de aventurieri supra-sătui? Au respectat barem distanța care-i desparte de-un scriitor al țării, sau și-au impus rezerva pe care trebuia să le-o inspire situația unui om cu oare-care rădăcini în trecutul politic al neamului? Cățiți, vă rog, exhibițiile lor, ca să vedeți unde am ajuns! Oamenii aceștia într'un val de impertinență idioată, pierzând cu totul simțul proporțiilor și-al realității, uitând și cum îi cheamă și pe ce lume trăiesc și-au dat drumul și-au introdus în ziaristică desagreabilul chiot behăitor de lavră jidovească. Cu-o sălbatică intoleranță s'au scormonit în vizuinele lor și, ca un document teribil al intervetirii tuturor valorilor din biata noastră țară, Albert Honigman a ajuns să declare „sarlatan“ pe subsemnatul. O solidaritate de sectă i-a adunat într'o singură tabără pe toți industriașii călimarei, ei țipă, insultă, se strâmbă, calomniază și tipăresc zilnic incommensurabile porcării. Aplicându-mi eticheta comodă de antisemit, ei se cred la largul lor și ascunzându-și neguștorii după paravanul lozincelor umanitariste, cu buzunarele pline, fac cu ochiul spre cele cinci continente, popularizând la Kalkutta și la Chicago persecuțiile evreilor din Țara românească...

Plătesc scump, o mărturisesc, îndrăzneala de a nu fi acceptat fără murmur succesiunea d-lor Fagure-Rozenblat la atribuțiile răposatilor Eminescu și C. A. Rosetti.

Această intoleranță însă nu se mărginește numai la oficinile vizate. Ea pare a fi cucerit cercuri mai largi în evreime. Ecoul celor câteva probleme atinse de Țara Noastră mi-a asigurat o atențiune mult mai complexă. Iată d. e. o revistă *Hasmonaea*, care apare la București în anul al șaselea, având casa ei proprie în strada Lipscani nr. 90 („Casa Hasmonaea-ei“), al cărei voluminos număr recent mi-l trimite-un cetitor, supralicitează pe *cincizeci și șase* de pagini pe eminenții știinști dela *Lupta și Adevărul*. În admirabila publicație periodică, la care scriu dnii: *Taubman, Rotenberg, Reisen, Mendală Mochem Sjurim, Zitrom, Birnbaum, Mendel, Drimmer* etc...., cum se vede toți literați români de pur sânge, pe-o vastă suprafață se dă lupta de emancipare a evreimii la noi. Coloanele bătaioase ale pomeniilor domni lovesc în dreapta și în stânga. Ele nu crupă de pildă nici pe mitropolitul primat, pe care-l înfierează în atricolul „*Antisemitism metropolitan*“, subț cuvânt că într'o pastorală „*reeditează infama legendă a evreului cârciumar*“ și-l acoperă pe înaltul ierarh de bine-meritul lor „*desgust sufletesc*“. Intrucât mă privește personal, ini-moasa revistă literară îmi face portretul în termeni lapidari din care reproduc următoarele: „*Ne repugnă să vorbim de acest compromis și ignobil personajiu, dar vrem să notăm pentru ilustrarea mentalității dominante în secolul al XX, în țara românească, că acest nou*

maniac ivit pe firmamentul huliganismului românesc se face forte să deslănțuie în scurt timp o nouă urgie antisemită peste cuprinsul țării. Am spus că este semnificativ, căci facem constatarea că mai este posibil astăzi, să se poată găsi într-o țară un om, care din ura sa bestială să-și facă un postament politic pe care să-și așeze concepțiile sale barbare" etc...

Cetitorii pot judeca acum după aceste probe o mentalitate particulară curioasă care pare a se întinde în anumite colțuri ale populației evreiești din țară. Recolta de injurii pe urma problemelor ridicate la *Țara Noastră* e un prețios învățământ. Pe mine, firește, mă deranjează foarte puțin imundul jargon îmbălat de trivialități, nu e indiferentă însă starea sufletească în care se găsesc acești oameni, pe seama cărora cinci ani au fost deajuns ca dela obediența genuflexiunilor de odinioară să treacă la cea mai sgomotoasă obrăznicie. E o evoluție de-o remarcabilă viteză, din care se pot trage interesante concluzii. După-cum s'a văzut în atâtea rânduri, fericii călători cari au făcut popas la noi în țară, se cred investiți cu-o particulară imunitate. E o psihologie ciudată, brodată pe-un fond de cinism profund anti-patic. Neastămpăreții Ahasveri, a doua zi după-ce și-au pus hârtiile în regulă, se socot îndreptățiți să-și plimbe privirea indiscretă în toate părțile. Ei strigă când noi stăm muți cufundați în pioasă tăcere, ei scriu cu scuipat unde noi scriem cu sânge, ei scot limba în fața altarelor noastre. Ei batjocoresc pe Dumnezeu, ei râd de așezămintele străvechi ale autohtonilor, insultă pe rege și aruncă cu noroi în frunțașii țării. Când însă cineva îi ia, frumușel de guler, că să le potolească stupida clamoare de bălcu atunci vin cu „Liga drepturilor omului” și se constituie în descendenți direcți ai enciclopediștilor francezi. Iar dacă întâmplarea vrea ca vre-un indigen plictisit să ridice glasul și să comprime în două vorbe rostul parazitărilor al cutărui honigman, atunci indigenul o pățește ca subsemnatul; e declarat antisemit și asvârlit oprobriului, un versal ca un dușman al civilizației.

E incontestabil o stare de suflet îngrijitoare acest sbucium pătimăș, care în această formă exagerată se ivește pentru întâia-oriă la noi. Să fie oare un reflex al unei generale resurecțiuni semite pe urma marelui război, pe care s'ar părea că o anunță diverși observatori ai transformărilor post-belice? Să fie o consecință a acordării drepturilor politice de-aici, saltul pripit dela situația de ieri, care-a dezzechilibrat în mod trecător anumite firi predestinate disarmoniei? Să fie un fenomen de suprafață, sau un preludiv numai al unui rău organic care ne rezervă încă sbucniri vulcanice? În ori-ce caz ne găsim în fața unor manifestații morbide, menite să fie înfrânte și sănătatea viguroasă a poporului nostru va găsi mijlocul, mai curând sau mai târziu, să remedieze răul. Intrebarea este însă, dacă n'a sosit momentul, ca din sânul evreimei însăși să se ridice mintea ponderată a acelor care de mai multe generații s'au adăpostit pe primitorul pământ românesc și să calmeze anumite porniri pernicioase, propovăduind cumpăt și cuviință pentru pacificarea atmosferei și normalizarea raporturilor de viață?

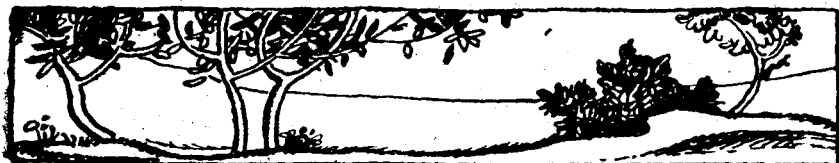
Nu mai încapă îndoială că, în această luptă de orânduire a vieții de stat, noi vom uni străduințele noastre și pe mai departe cu toți aceia care vor propaga preceptele unui crez național și vom merge înainte urmărind un program, pe deplin conștienți că stăm pe-o bază morală solidă. Poate nici nu e nevoie să mai amintim pentru toți câți ne cunosc, că după adversitățile aspre ce-am întâmpinat în calea o viață întreagă, nu suntem câtuși de puțin dispuși să cedăm terenul unor mărunte apariții gelatinoase pe care condeul nostru le va re-integra ușor în obscuritate.

Ideia consolidării de stat va îndruma ca și până acum exigențele noastre.

Cât despre presa honigmanilor care spurcă conștiința publică și otrăvește lumea, noi ne însărcinăm s'o amuțim deabinele. Ne dăm perfect seama de revolta bunului simț românesc și avem ac de jocul ei, sau cum s'ar zice în limbajul de circumstanță al zilelor noastre, căruia îi adăugăm și nota profetică din Testamentul vechiu: — Adevăr, adevăr zic vouă, vine untul de ricină!

OCTAVIAN GOGA.

Gireșul meu

L'a răsădit în poarta casei noastre
Credința tatii. Drept și astăzi cată
Cu vârful către cerurile albastre,
Nu l'a răpus furtuna nici odată.
Din frunză verde a doinit spre sară
Și a gemut din trunchiu în vremuri rele,
A'ntinerit în zori de primăvară
Și-a legănat culcuș de păsărele.

E pus de tata în norocul meu.

Pe când eram copil zglobiu acasă
Sub soare, biruit de somnul greu,
La umbra lui, în iarba de matasă,
Curate visuri mă 'ncercau mereu,
Și orice frunză-a lui părea o gură
Și câte frunze atâtea guri spuneau
Povești cu zmei năprasnici care jură
Domnițele frumoase de 'mpărat.

Odată, știu, că'n somn visam sub el,
Și-atunci furtuna'n brațe l'a luat,
L'a sugrumat în ghiare de oțel.
Apoi din ram în ram urlând furtuna
L'a despoiat de floare 'n curmeziș
De n'a rămas măcar pe ramuri una,
A smuls din crengi frunziș, după frunziș.

De-atunci şirag de ani s'au jurişat —
Drumeţi bătând la poarta casei noastre.
Cu vicleşug din suflet mi-au luat
Avântul către zările albastre.

De câte ori gema furtuna vieţii
In ramurile sufletului meu
Se ofelia frunzişul tinereţii
Şi pasul mi-l simţiam 'pe cale, greu.
Cu fiecare lacrimă căzută
Muria tăcut un mugur al nădejzii
Şi inima, o roabă nevăzută,
Se umilea în ceasuri de primejdii.

Cireşul însă a'nflorit mereu
Cu fiecare nouă primăvară
Dar n'a 'nflorit cu el norocul meu.
El a rodit cu fiecare vară
Dar n'a rodit cireşul pentru mine.
Bătut de vişcol nu s'a îndoit
Ci măsurându-şi zilele senine
Mai mult a înflorit şi a rodit.

Eram copil când tatăl meu l'a pus
In poarta casei noastre de la ţară:
Cireşul stă şi azi eu vârful sus,
Nu l'a răpus a anilor povară.

E pus de tata în norocul meu
Dar n'am avut noroc pe lume eu.

VOLBURĂ POIANĂ

După cinci ani dela Unire

— Cum se face o carieră? —

Di Onisifor Ghibu nu-mi va lua în nume de rău, dacă voi inversa chestiunea pe care îl pun: „Cine a fost d. Prie înainte de războiu?”
Dumnealui răspunde:

„O figură aproape cu totul necunoscută dincolo de hotarele Blajului“...

Îi sunt totuși recunoscător detractorului meu, că încearcă să mă scoată din obscuritatea aceasta, făcând amintire de un manual al meu, pe care ministerul unguresc aprobându-l l-a găsit foarte bun și a făcut constatarea că „întrece toate cărțile maghiaro-române”. Desigur, nu de aceea citează d. Ghibu pasagiul acesta din „Monitorul oficial” al ministerului unguresc de instrucțiune ca să mă laude. O face pentru a mă denunța că am scris un tratat de limba maghiară, care a fost censurat de d. Iosif Siegescu, cunoscutul profesor dela Universitatea din Budapesta.

Nu știu unde ar putea fi motivul care să mă facă să mă jenez. Că am scris un manual de limba maghiară? Dar nu s'a jenant nici Gheorghe Barițiu să scrie un dicționar maghiaro-român, și alții mulți, cari ca profesori de limba sau istoria ungurească erau *constrânși* să se ocupe de acestea în studiile lor de specialitate. Nu m'am ferit niciodată de acest manual, după cum nu m'a supărat nici acela de limba germană, pe care l'am scris cu câțiva ani mai înainte. Ar fi fost foarte de dorit, dacă și d. Ghibu ar fi scris măcar un singur manual mai înainte de a fi răvnit catedra de pedagogie din Cluj, ca să ne putem face și noi o idee, până la ce grad își pricepe meseria pedagogică.

În ce privește chestiunea în sine, doresc, — cu toată lipsa de modestie, — ca școala românească de astăzi, să aibă tot asemenea manuale, ca metodă, împărțire și pricepere, cum a fost acela

al meu. Cu aceeaș lipsă de modestie îmi iau voe să-i șoptesc dlui Ghibu, că orice am scris a fost bine și elogios primit de către cititori. Dintre multele aprecieri și recenzii asupra activității mele dinainte de războiu, relev acum numai articolul prim al dlui Iorga publicat în „*Drum drept*”. (29 Mai 1915).

După aceasta scurtă introducere, îmi va da voe d. Ghibu să pun și eu chestiunea, *cine a fost și cine este domnia-sa?*

Aceasta, ca să se vadă cine a condus școala română în Ardeal pe timpul de tranziție și cine este astăzi acela care îndrumă pe educatorii viitori ai țării. Am amintit într'un articol, publicat în această revistă, că d. Ghibu a fost întotdeauna un vestit reclamagiu și mai ales unul cu folos. Deși nu are nici o pregătire căci e numai „teolog absolut” al Seminarului din Sibiu, a fost numit „referent școlar” pe lângă consistorul ortodox de acolo. Postul acesta l'a găsit drept cel mai potrivit pentru a ieși la suprafață ca un fel de mântuitor al școlii primare din Ardeal. Articolele sale curgeau, arătând activitatea fenomenală pe care o depunea. Cu toate aceste, nici o singură ispravă nu s'a remarcat de pe urma străduinței sale, iar învățătorii confesionali ortodocși și-au făcut cruce când în 1915 au scăpat de el. Dar d. Ghibu nu era omul care să se sperie de ceva. Iși pusese în cap să ajungă șeful secțiunii didactice a „Asociațiunii” și a ajuns. Idată ce fu aci se, gândi să încalice întreagă profesoriimea română din Ardeal.

Noi, profesorii dela cele cinci licee românești depe vremuri, ne sbăteam de mult ca să înființăm o asociație a profesorilor români, întovărășindu-ne cu ceilalți, dela seminarii și dela școlile normale românești, ca să fim astfel în număr respectabil. Și cum guvernul unguresc nu admitea nici un fel de asociere pe bază națională, căutau o nouă formulă, știind bine că dacă ne-am organiza pe bază confesională separat și unii și alții, am fi prea slabi și prea puțini.

Ideea ajunsese la urechile dlui Ghibu, care vru să o realizeze în cadrele „Asociațiunii” dela Sibiu. Profesorii au fost declarați deci toți membri ai secțiunii didactice ai „Asociațiunii” și d. Ghibu încredințat să se pună în frunte. Și ne-a fost dat să vedem la cea dintâi întrunire de felul acesta, că oameni cu un nume, profesori cunoscuți și respectați, să stea în scaune și să asculte tiradele dlui Ghibu care da lecții la o gardă de oameni, în mijlocul cărora nici nu avea ce căuta, nefiind nici profesor și necunoscând nici aspirațiunile pe cari le nutreau profesorii ardeleni.

Dar zădarnice au fost toate, căci omul nu s'a lăsat, și urmarea a fost că profesorii s'au împrăștiat indignați că „Asociațiunea” n'a găsit de cuviință, ca chestiunea aceasta să o încredințeze unui profesor; și în anul următor n'a mai răspuns nimeni la chemarea celor dela Sibiu în vederea organizării corpului didactic secundar. În ce mă privește, eu pe d. Ghibu niciodată nu l'am considerat mai mult decât ceea ce este și n'am răspuns nicicând la chemarea sa când era vorba de chestiuni didactice. Dar, ca ironia sorții să fie deplină, acest „teolog absolut” cu un doctorat dela cursurile din Iena: „pour l' Orient”, fără nici o gătire, fără să fi fost cândva la o catedră, fără să cunoască școala

în funcțiunea ei și școala românească în sbuciumul și aspirațiile ei, fără să aibă titlurile didactice elementare, grație comodității dlui Vasile Goldiș și a vârstei dlui Valeriu Braniște, a ajuns să fie dictatorul învățământului din Ardeal, pe care totată de puțin îl cunoștea ca și pe oricare alt învățământ din lume. Iar de aici dela dictatură a fost numai un pas până la catedra universitară. E un fenomen unic, ca un om, care nu putea fi nici învățător la școale primare, nici profesor la cea secundară, fiindcă nu avea pregătirea și studiile necesare, să sară deadreptul la Universitate. Și ni s'a dat să vedem, în țara aceasta a Ardealului, pe pământul clasic al oamenilor de școală, aici, unde au trăit un Popescu, Barcian, Petru Span, Petru Pipoș, pedagogia să o reprezinte la Universitatea din Cluj tocmai dl Onisifor Ghibu.

Veți zice, poate, că cecece i-a lipsit din pregătire a fost bogat suplinit cu opere de o desăvârșită valoare? Cetiți fiecare cărticică a dlui Ghibu și vă veți edifica. E o literatură pamfletară, isvorată dintr'o concepție veninoasă și scoasă țanțoș pe piață. Înainte de războiu d. Ghibu era considerat ca un fel de Dumitru Măglaș, cu unica deosebire că Măglaș credea cel puțin în cecece scria.

Dar, iarăș ironie a sorții! La începutul războiului marele bărbat într'o bună zi a dispărut, trecând în vechiul Regat. Veți crede, ca să lupte pentru unirea tuturor? Nu, a plecat ca să se facă popă: — popa Oprea, cum ne spune d. I. Mateiu în articolul: „*Din rătăcirile unui diletant*,” publicat în aceasta revistă. Și fără să servească vreodată la altar, a trecut apoi în Basarabia, unde simți că se deschide un vast teren pentru activitatea sa aducătoare de bine.

Aci se dovedî într'adevăr mai isteț decât toți așa zișii „bizanțini.” Iși instalează încurând o tipografie, cum nu este astăzi una în Cluj, pe care o exploata cu o sumedenie de muncitori, aducea cu vagoanele hârtie dela ministerul din Iași, fiind în continuă legătură cu d. Duca și împărțind broșuri de propagandă liberală. Cât va fi costat pe d. Duca propaganda aceasta, — nu știm. Dar în legătură cu această tipografie se știe despre o colectă de 100.000 ruble a românilor ardeleni emigrați în Crimeea. „Eu îi invitaseam pe acei români la 1918,— scrie d. Ghibu în „Universitatea din Cluj” la pagina 7 — cu ai căror bani se tipărește și cartea de față și cari repatriați și în urma sfaturilor mele, au ținut să aducă pe altarul țării lor întregite o jertfă atribuită de Consiliul dirigent apoi Colegiului latin”. D. Ghibu protestează împotriva acuzațiunii, că ar fi făcut cândva vre-o colectă. În textul de mai sus, recunoaște, ca la sfaturile lui s'a făcut colecta românilor din Crimeea. Suma colectată, 100.000 ruble, a fost transpusă Consiliului dirigent „*pentru orfanii acelora, cari au căzut în luptă*,” dupăcum spune declarația cu care a fost transpusă suma. Mai târziu, textul primește o interpretare mai largă spunându-se „*să dispună asupra ei în felul arătat de noi (adică pentru orfanii din războiu) sau după cum crede că reclamă interesele neamului*”. În aceasta din urmă simțim suflul sfaturilor dlui Ghibu. Indată ce suma a fost deci transpusă Consiliului dirigent, d. Ghibu a fost gata cu scrisorile de o a transpune nu Uniunii, ci

— Colegiului latin, al cărui director era d. Ghibu. Iată cum poți ajunge la bani, cu păstrarea anumitor forme.

Despre întrebuițarea banilor dela Colegiul latin, avem numai o singură indicație, pe care ne-o dă tot numita broșură, anume că din banii aceia s'a tipărit cartea: „*Universitatea din Cluj și institutele ei de educație*“. Despre ceiați bani nu este urmă, dupăcum nu este încă verificată gestiunea dlui. Ghibu ca director la fostul Colegiu latin, căci comisarii guvernului înzădar vin și se duc, ei nu sunt capabili să se orienteze în administrația-model, pe care a știut să o inaugureze faimosul profesor de etică și educație...

Dar să mai vedem câteva exemple.

Cum și-a cumpărat d. Ghibu casă? D. Gh bu simțind că permanentizarea sa la Casa învățătorilor nu e deloc asigurată, se hotără să-și cumpere o casă. Pe strada Andrei Murășanu a găsit una și a cumpărat-o. În ce condiții o va fi cumpărat-o, nu știu, dar așa se vede că s'a apropiat termenul de plată, iar dumnealui ne având bani și nici credit, s'a gândit una și bună. a ridicat banii Seminarului pedagogic, o sumă ridicolă de 153.000 lei, și și-a plătit casa cu ei.

Iată și documentul, care caracterizează atât de bine o epocă și pe oamenii, cari au trăit întrânsa.

Insuși d. Ghibu scrie în raportul său: „*În fața unei astfel de situații (autoritățile nu l'au sprijinit în deajuns ca să și găsească locuință. N. A) mai mult decât revoltătoare, în care nici un organ al statului, nu se simte obligat de a da ajutorul legal unui cetățean, pe care el — statul — l'a adus în situația aceasta strâmtorată, nu mi-a mai rămas decât o singură cale și iată o am ales fără nici o remușcare, am dat statului casa (cumpărată pentru sine. N. A), ca să facă statul cu ea ce va vrea. Și cum casa nu era plătită, am plătit-o pe răspunderea celor vinovați, din banii Institutului pedagogic universitar. . . . Statul poate să ție casa, ca o casă de chirie sau să instaleze în ea Institutul pedagogic sau dacă vrea mi-o poate da mie, ca locuință în natură, dupăce mi-o va repara. Dacă credeți că am făcut rău așa cum am procedat, primesc ca să se dea îndărăt amândouă casele (și cea din str. Vasile Stroescu No. 12—14, cumpărată în 1919, adică cu trei ani înainte N. A.), pe cari le-am cumpărat de capul meu pentru stat.*“

Procedura sumară inaugurată astfel a produs stupefacție la resortul Instrucției, care natural nu a luat la cunoștiință cumpărarea și a cerut celebrului cumpărător, ca nu mai decât să restituie banii Seminarului pedagogic, sustrăși de-acolo în toată forma.

Cu răspuns și cu replici s'a trăgănat chestiunea trei luni, când a venit un alt cumpărător, care a cumpărat casa și a mântuit și problema înainte de ce ar fi ajuns chestiunea la — parchet. În tot cazul, noua doctrină morală inaugurată de un fost secretar general, iar astăzi profesor de educație și etică la Universitate, merită să fie relevată.

S'a mai remarcat, că d. Ghibu, altcum bărbat de marcă și convingere în partidul național, marele apologet al Consiliului dirigent, este un mușteriu stabil și neobosit al tuturor ministerelor și în special al ministerului Cultelor și al ministerului Instrucțiunei. Nimenea

nu înțelegea, ce înseamnă vizitele continue în ministerele liberale? Naționaliștii miroseau trădare și se pregăteau să pună chestiunea în comitetul de osută. Dar într'o zi s'a deslegat chestiunea. A apărut cartea dlui Ghibu „*Catolicismul unghuresc și politica statului român*“ cu ajutorul bănesc al dlui C. Banu. Una sută mii lei l'a costat pe stat vizitele dlui Ghibu! În punctul acesta îmi vine să-l felicit. Rar a găsit în complicata sa carieră un om mai naiv, ca pe fostul ministru al Cultelor; acest succes neașteptat îl califică pe d. Ghibu să fie imediat numit administrator perpetuu al tuturor fondurilor catolice.

Desigur, că nici din duh de răsbunare, nici pentru senzație, nu am adus aceste câteva chestiuni în publicitate. Sunt convins că toți aventurierii au unele calități indiscutabile față de muritorii de rând. Dar aceasta nu-i îndreptățește să le tolerăm noi rățoielile până la sfârșit. Dl Ghibu a ajuns secretar general fără nici o orientare sigură pentru acest post. A fost numit profesor universitar fără studii sistematice și fără pregătire. A fost pus director la Seminarul pedagogic fără nici un concurs. Și n'a căutat nimeni ce a fost mai înainte, ce e cu colectele din Basarabia, cu tipografia, nu l'a dat nimeni în judecată pentru feliul cum și-a cumpărat casă, pentru socotelile sale nelămurite dela Colegiul latin.

După atâtea puncte negre din trecut, și atâtea chestiuni în tot cazul incompatibile cu demnitatea unui profesor universitar, ar mai fi cutezat cineva să iasă pe teren și să mai facă pe grozavul?

Iată pentru ce cred că a fost timpul suprem, să punem lucrurile la punct și să ne îngrijim ca niciodată dl Onisifor Ghibu să nu mai cuteze a eși cu polemicile sale între oameni.

OCTAVIAN PRIE

Afacere bună...

Când Nae Ghiuden, băcanul dela „Kilul lui Cuzea“, se întoarse în ziua aceea din piață, mai târziu și mai înfierbântat ca de obicei, trecu repede prin prăvălie, uitând chiar și privirea muștrător bănuitoare cu care de obicei își saluta băeții de câteori lipsea măcar și numai câte un ceas dela teșghea, — trecu tot atât de repede prin „odaia mușteriiilor“ fără a răspunde la interpelarea cărcotașului ăluia de Bumbuleț dela percepție: — „Dom'le Nae, vinul dtale a dat în dropică; ar trebui să-l arăți la doctor“...“ Și nu se opri decât în odăița din fund, unde coana Vița a dumnealui, cu odraslele sale Aglae și Hercul, stăteau la o masă în colț, nu prea elegant servită în materie de față de masă, șervete, tacâmuri, în schimb însă destul de copios garnisită cu de-ale gurii.

— Oho! — icni domnul Nae, aruncând priviri din ce în ce mai indignate asupra măslinelor, brânzei de Brăila, sardelelor și nu mai puțin asupra unei bucăți barosane cu numele dsale — ghiuden, care va să zică — de sub grămada cărora abia se mai zăriau peticele un-suroase din „Monitorul Oficial“, care făcea aci oficiu de așternut de masă.

— Ce, Nae, — numai putea copiii să aștepte, răspunse coana Vița la scurtul dar elocventul discurs fără cuvinte al dumnealui; — a venitără hămesiți dela școală — flămânzește copilul de atâta ister-nat și gimnaz ce învață acolo, — și d'aia...

— Nu e vorba de asta, cucoană, — întrerupse domnul Nae, venindu-i ideea cum s'o aducă; — vorba e că 'mnevoastră v'ați așternut aci pe ce-i mai scump în prăvălie... Măslina, sardele, brânză, te-lemea, ghiuden... Pe semne dumneata habar n'ai cucoană — și domnu' Nae aci ridică glasul la înălțimea importanței comunicării ce avea să facă — nici cu ideea nu-ți dai de prețurile de-acuma, de vr'o ieri încoace...

„Să vij cu mine în piață, — să treci pela băcăniile alelante, să vezi în galantare, ori să întrebi și matale: douăzeci de lei cutia de sardele Robert, cincisprezece lei măslina, treizeci și cinci de lei brânza. Cât pentru salam, să te roage mușteriu cu o sută și să-i răspunzi că n'ai...“

— Nu mai spune ! se cruci coana Vița care de vr'o săptămână, ce e dreptul, nu mai trecuse prin piață. Atuncea care va să zică...

— Atuncea care va să zică, măslina, brânză, sardele, salam, nexa mai ! — Astea sunt mărfuri de vânzare, — astea nu sunt mărfuri de consumație... Astea sunt parale, cucoană ; ăsta e bănet, cucoană, de ici din prăvălie... Ce, acum o să mâncăm, salată de poli ? Poli îi punem în lada de fier, nu-i băgăm în burtă !

— Bine, dar omul...

— Trebuie să și mănânce ? Firește. Lasă că suntără ele și altele care nu s'a scumpitără așa... Este cartofi... este malai... este varză... este praz... ridichi, — fasole albă... Este ele destule... Astea sunt de consumație ; cumpărăm ce e mai ieftin, vindem ce e mai scump ; asta se chiamă negustorie cu cap... Facem parale.

Și strângând de pe masă „Monitorul Oficial“ cu rămășițele neconsumate încă, trecu iar prin odaia mușteriiilor, nerăspunzând decât cu dispreț suveran la interpelarea nesuferitului de Bumbuleț : — „Da' ce, dom'le Nae, a scumpit primăria taxa pe cișmele ?“ — și asortă comestibilele la loc, fiecare în puțină sau pe raftul de care aparțineau.

În zilele, săptămânile, și câteva luni următoare, toată agera băgare de seamă a domnului Nae Ghiuden se împărți în două direcțiuni — ca să zicem așa, paralele : întâi urmărirea foarte de aproape, zi cu zi, ceas cu ceas, a urcării prețurilor diferitelor articole cari constituiau micul dar variatul său negoț, — al doilea, controlul consumației acestor articole pentru uzul propriu casnic. Odată în inspecțiile sale dela domiciliu, descoperi pe lavuarul comun, câteva coji de lămâie. — „Ce-i asta ?“ — Ancheta dovedi că erau resturile unei lămâi ce servise la curățitul petelor de cerneală de pe degetele domnișoarei Aglae. — „Cum ? când lămâia e doi lei bucata ?... Să nu te mai prind cu așa cevașilea, că te desmoștenesc !“

Altădată scotocind prin buzunarele junelui Hercul, dete peste câteva stafide, evident șterpelite, din fugă, în trecerea prin prăvălie. „Ei, bravo ! Astea sunt de nasul tău, mai spânzurătoare ? ! Să nu te mai prind cu așa cevașilea, căți desciocălez oasele, înțelesu-m'ai“.

Cu dumneaei era mai delicat, și când descoperi printre rufele din dulap o bucată de săpun „de obraz“, se mulțami să-l confisce și să-l reintegreze în cutia de sub tejghea.

Ș'asa mai departe.

Iar în vremea asta prețurile se urcau, se urcau mereu.

Domnul Nae își freca mâinile și, uneori, când treburile îi mai dădeau răgaz, mai schimba câte o idee cu mușterii. Nu cu abrașul de Bumbuleț, dela care n'auzeai, dom'le, o vorbă ca lumea ; dar mai veniau, în odaia mușteriiilor, și alții, funcționari de considerație, domnu' Tase Clipici dela finanțe, domnu' Ibriceanu dela poștă, ețetera, oameni cu maniere, care nu te luau așa dela obraz, pricepeau cum merg treburile, și când aveai dreptate, ți-o dau.

— Ei, eu la comerț, dom'le, să nu mi spuie nimenea, asta e simplitatea mea, că nu sunt de ieri d'alaltăeri, și comerțul dom'le, merge tot cu progresu', ca toate alelante. Eu, când am luat prăvălia în seamă,

dela socru-meu, răposatu', de-i zicea, „la ocaua lui Cuzeu“, dacă a venit sistemu' cu metru, am făcut cevașilea mai modern, că acuma e kilu, nu mai e ocaua. Și p'ormă ce marfă era atuncea și ce marfă e acuma!...

— Păi da, atuncea era cu ocaua, și acuma e cu... chiulul! — Bumbuleț de cofo, din coțul lui.

Domnul Nae n'aude.

— Iaca, de-o pildă, Cotorici, Gh'ță, din Uranus, cu care am început prăvălia de o dată; nu zic, marfă are și el — negustor de negustor nu trebuie să vorbească — da' ce firmă e aia: „La pisica cu familia?“ Asta e ca pe vremea lui Pasvantoglu... N'a găsit și el ceva mai modern... Amintiri n'am ce zice; ține și el prețurile; nu face concurență. Că amintiri, dom'le, dacă unul mai lasă, și alalantul mai lasă, ar mai merge, crezi dumneata, daravera?... Ei lasă să trăim cu toții și să trăesc și eu!

— Așa e, dom'le Nae! Ura! noroc!

Și domnu, Nae se depărta frecându-și mânila, iar domnu, Clipici dela finanțe șoptia la ureche domnului Ibriceanu dela poștă: „Șiret, al dracului!“

* * *

Se cam mira domnul Nae, — dar nu prea, — că de când se urcaseră prețurile, și cu cât sporiau, marfa se tot cerea, și se cerea tot mai mult par'că. Mușterii pe cari altădată nu-i văzuse în prăvălie, băeți, comisionari, femei, veneau și cereau mărfuri, mai ales dintre cele mai rare, și plăteau fără să se tociască, măcar că domnul Nae nu uita adesea să forțeze el însuși, adică să ia el chiar inițiativa sporirii prețurilor, înaintea pieții, care însă regulat urca și ea, și urca tot mai mult..

Dar tot mai greu o ducea și familia — și domnul Nae însuși — cu interzicerea absolută a consumării proprii a oricăror comestibile mai scumpe, dar și mai hrănitoare din prăvălie. Slăbiseră cu toții ca țării — ah, de-ar fi avut domnul Nae și ceva țări în prăvălie, ce mai afacere! — Dar n'are aface! Polii se strângeau teancuri, vrafuri, în lada de fier... Las' să treacă vremurile astea, și să vezi! Ce mai moșioară în arendă, undeva, în Vlașca ori Teleorman... Ori o casă de-ale ipotecatele, ici pe podul Mogoșoaii, cu trei caturi...

Veni însă o zi, când rafturile prăvăliei, cași magazia de rezervă, se găsiră goale, — numai cutiile și pereții. De marfă nouă, nici un rost, de nicăieri; și toate se scumpiau mereu...

Numai lada de fier era plină de n'o mai încăpea. Domnul Nae o deschidea din când în când, — acuma tot mai des, după cum tot mai puțină treabă putea să aibă în prăvălie ori în piață. Și uneori îi trecea prin minte, așa nelămurit, o istorie pe care o citise ca băiat în prăvălie — nu de haiduci, asta era alta, — era cu ăla, cum îi zice, care într'o insulă pustie a dat peste un bulgăre de aur...

— Aoleu Nae, — îi zicea consoarta, — d'apoi noi nu ne mai în-

fruptăm nici odată cu ceva ca lumea? C'am ajunsără numai pielea și oasele; uite la bieții copii, că-i suflă vântul de pe picioare...

La care domnul Nae, cu o filosofie acuma impusă de împrejurări, nu știu decât să dea din umeri:

— Dacă nu este?! Dacă nu se găsește!

— Se găsește, Nae, dacă ai parale... Cu parale ce nu se găsește?... C'ășa nu mai merge, destul am răbdat... Acuma am strânsără destul...

Domnul Nae rămase pe gânduri. Așa e; are dreptate dumneaei. De când nu mai gustase nici el o bucățică de brânză, o bucățică de pastramă...

— Știi ce? zice: să trimetem ici la Ghiță, la Cotorici, s'o trimetem pe Lina, că n'o cunoaște, că nu vreau să știe că e dela mine, mă n'ntelegi acuma...

Când Lina se întoarse cu un sfert de brânză și cu unul de salam, cea dintâi întrebare a lui dom' Nae fu:

— Ei, ce e? Mai are ceva marfă la „Pisica cu familia?”

— Este, da' e foc, dom'le Nae! cincizeci lei brânza, o sută cincizeci salamul.

Domnul Nae într'acestea desfăcuse pachetele ca să se încredințeze despre calitate și cântăreală. Deodată rămase tablou.

— Auleu! Apăi asta-i marfă dela mine! O cunosc! E d'am vândut-o cu treizeci și cinci brânza și cu o sută salamul!... Tii, pungășul dracului!

Acum își aduse aminté de toți acei băeți, comisionari, servitoare, pe cari înainte vreme nu-i mai văzuse în prăvălie dar cari de când cu scumpetea, îi căraseră toată marfa de prin rafturi!... Care va să zică hoțul de Cotorici lucra și el cu Linele lui...

— Ei vezi, Nae, — dete din cap dumneaei, — așa e că-ți pare rău acuma...

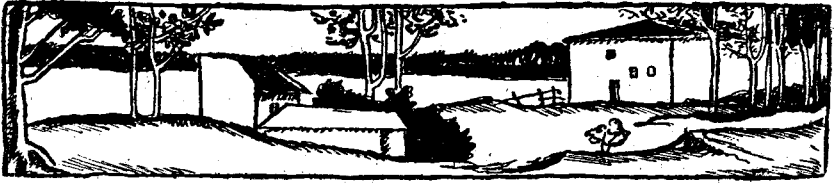
— Așa e, dom'le — răspunse domnul Nae, uitându-se la fosta sa proprie marfă ca la pagubă. Vezi dumneata, dacă nu mă grăbiam s'o vând...

— Mai bine o țineam pentru noi.

Domnul Nae însă își urmă gândul lui:

— Puteam să iau acuma preț mai bun...

ION GORUN

UN PROCES DE CALOMNIE

„La pușcărie. Cetim la gazete că d. Aurel Dobrescu, fost deputat și permanent scandalagiu se găsește astăzi la răcoare, fiindcă la Brașov urmînd un vechiu obicei ar fi ultragiati autoritățile judecătorești de-acolo instigând pe țărani la revoltă și luând la bătaie pe judecător. Ziarele cum s'ar zice naționaliste firește, spumegă de mînie și *Patria*, ni se pare, scrie că tot Ardealul e în fierbere pentru pățania „fruntașului“. Vorbă să fie, nu fierbe nicăiri nimic. Ardealul este din fericire mult mai sceptic decît să l impresioneze tribulațiile acestui cunoscut derivșur urlător. Noi însă nu vom putea aproba asemenea judecăți sumare: Cerem că justiția să-și facă obicinuitul curs în toată regula și cu toate formele. Și fiindcă vine vorba de justiție, obiectivitatea ne îndeamnă să dorim și lămurirea definitivă pentru dosarul cel mare al „fruntașului“ Dobrescu, care s'ar părea, înainte de-a deveni mare matador la Cameră a desfășurat la Brașov o vie activitate de Landru popular... Să se facă lumină deci, sau cum ar zice confracții noștri dela Blaj: *Fiat justitia perezat mundus*...“

Această blîndă și inocentă notiță, tipărită în *Țara Noastră* la 22 Noembrie 1922, m'a silit să mă scol în ziua de 24 Aprilie 1924 mai de vreme ca de obicei. La ceasurile 7 și jumătate de dimineață mă aflam înaintea tribunalului din Cluj, circulînd pe sălile întorto-chiate, pe dinaintea ușilor numerotate, cu stîngăcia caracteristică a unui neofit. După zece ani de activitate gazetărească eram la cel dintîi proces de presă. Debutam... E adevărat, debaterile n'au început decît pela amiaz, dar n'am atribuit acestui amănunt nicio însemnătate juridică; mai curînd sau mai târziu, dreptatea tot sfârșește prin a sosi.

Adversarul meu d. dr. Aurel Dobrescu, această pudică mimoză politică, despre care se poate spune în acelaș timp că este un vechi client al justiției civile și militare, nu e de față. Lipsește din timiditate, din pudoare sau, pur și simplu, din prudență. Presimțind o ședință de lecturi neplăcute și de întrebări indelicat s'a mulțumit să-și apere onoarea prin procură. L'a trimis pe d. Simon Nemeș, membru al partidului național, o persoană uscățivă, nălțuță și ușor congestionată, care s'a și cufundat, de cum a sosit, în studiul atent al unor texte penale, luând note cu creionul negru și subliniind cu creionul roșu.

Lume foarte puțină, în sala de audiențe. Câțiva împrecinați în-târziați, o sentinelă și doi-trei amici. Președintele tribunalului, d. So-

utzo, își caută totuș, întrând, o înfățișare cât mai reprezentativă. Pare puțin distrat câteodată, ceea ce i dă un aer de vădită distincție. Interogatorul nu e lung, dar e destul de amănunțit. Sunt întrebat despre felurite lucruri, a căror legătură cu chestiunea, dacă d. dr. Aurel Dobrescu este sau nu un scandalagiu, caut s'o deslușesc fără succes. Mi se pare chiar, că numele de botez al bunicului nu va lămuri prea mult problema importantă, dacă sunt sau nu un calomniator. Excesul de interes arătat persoanei mele, întinzându-se deopotrivă și asupra ascendenței și descendenței, s'a înfățișat la un moment dat înaintea fantaziei mele de pârât, drept o nesperată bunăvoință din partea tribunalului. Am înțeles însă repede, că în fața unor indiscrețiuni de procedură n'am nici un drept să cârtesc. Și am dat toate lămuririle, cu de-amănuntul, în cea mai reverențioasă atitudine. Tocmai când fusese rugat să-mi reau locul, în momentul în care „acuzarea“ se pregătea să-și argumenteze concluziile, dl președinte își aduce aminte, respectuos solicitat, că din măgulitorul interogator omisese o parte destul de importantă. Uitase să-mi ceară și câteva deslușiri asupra afacerii însăș, așa cum se obișnuiește. Eroarea se înlătură însă repede și mi se acordă dreptul să explic împrejurările în cari săvârșisem odiosul meu delict.

Încep prin a-mi arăta fără nici-o reticență părerea asupra dlui dr. Aurel Dobrescu, pe care l'am socotit totdeauna drept unul din acei exploataatori ai pasiunilor populare, cari după vorba expresivă a filozofului Carlyle „umblă călare pe spinarea votului universal“ și cari fac această cavalcadă pentru satisfacerea ambițiilor proprii iar nu pentru mulțumirea nevoilor obștei. Judecătorii mei presimțeau, îngrijorați, un început de polemică. Dar, după această scurtă introducere, pătrund de-adreptul în miezul explicațiilor cu cari sunt dator. Încep ca Francois Coppée în „Greva fierarilor“: — *Mon histoire messieurs les juges sera brève...* Sarcina mi se pare nespus de ușoară. Am de justificat mai întâi titlul notiței. „La pușcărie!“ e o etichetă cam gravă, în dosul căreia se ascunde însă o realitate. Numai expresia consacrată „la răcoare“ cuprinde în sine o aluzie neplăcută, întrucât incidentul cu pricina s'a întâmplat în luna Noemvrie, tocmai în pragul iernei... Dar, dl dr. Aurel Dobrescu a fost într'adevăr la beci. Ofer imediat și dovada. Un exemplar din chiar ziarul *Patria*, organul oficial al partidului național, cu data de 16 Noemvrie 1922, pe care-l scot din buzunarul dinăuntru al hăinei. Citesc de-acolo articolul intitulat „arestarea dlui dr Aurel Dobrescu,“, unde se povestește pe larg neplăcuta întâmplare a fruntașului. Dintr'un alt buzunar al hăinei, prezint și proba despre agresiunea săvârșită asupra judecătorului dela Brașov. E un discurs rostit de curând de dl dr Aurel Dobrescu la o întrunire din Corabia, pe malul Dunărei, unde stridentul demagog a istorisit cum „a luat la bătaie un judecător pentru că fura pământul țăranilor“. (O fină aluzie la prestigiul magistraturei, care a fost repede înțeleasă de cei prezenți.)

Veni încurând și rândul „dervișului urlător“... Derviș? Din condescendență pentru ascultătorii mei, de ale căror cunoștințe n'aveam

dreptul să mă îndoiesc, am evitat o inutilă dizertație, asupra moravurilor orientale, amintind doar atât, că zgomotoasa funcțiune religioasă musulmană n'are în ea nimic desonorant pentru cel care o practică. Uriător? Se înțelege, e o chestiune de auz. Urechea mea n'a putut să suporte niciodată un discurs de-al d-lui dr. Aurel Dobrescu, pentrucă tenorul acestui ventriloc al democrației e o adevărată primejdie pentru orice timpan normal. Când un orator behăie ca oia poate să scrie cineva că ciripește ca vrabia?...

Dar iată și punctul negru al basmului: *dosarul cel mare* al matadorului. Din nefericire, nici acest dosar nu e o invenție. Și ca realitatea să fie deplină, încep mica ședință de lectură a actelor publicate încă acum doi ani de prietenul nostru. Dănilă Vasu, fost deputat al Arpașului. Adresa Curtii marțiale prin care se cere Camerei din 1920 ridicarea imunității parlamentare a unui deputat bănuț de omor, apoi ordinul ministerului de Război, direcția Justiției militare, unde se pomeniște despre un cunoscut siluitor al doamnelor și domnișoarelor, sentința de condamnare într'o afacere urâtă de seducere a unei b'ete fete, procesele verbale referitoare la unele constatări cu privire la moartea misterioasă a unei ordonanțe, — cari toate, toate, privesc pe acelaș domn dr. Aurel Dobrescu. E o ploaie de probe, pe cari le depun, una după alta, pe masa tribunalului. S'ar zice că sunt căpușit cu documente. Însfârșit, amintesc și împrejurările în cari a fost scrisă notița: d. dr. Aurel Dobrescu era cât pe aici să ia proporțiile unui Cajus Grachus din Șchei, gazetele regionaliste alarmând lumea și încercând să facă dintr'un vulgar lătrător un martir al revoltei țărănești. Grijă noastră onestă de a apăra ordinea și de a salva bunul simț ne-au făcut să punem în adevărata lui lumină pe martirul presupus.

Di Simon Nemeș, procuristul reputației d-lui dr. Aurel Dobrescu, intervine într'un chip lamentabil, plângându-se că am bagatelizat persoana acestui strălucit bărbat de stat și căutând să-și spele clientul cu un săpun proaspăt de tot: o copie de pe un act, din care se constată că celebrul dosar a fost închis și eroul lui scos din cauză. Advocatul *Țării Noastre* are însă buna idee să întrebe: la ce dată s'a clasat afacerea cu cadavrul ordonanței? Argumentul protrivnic se transformă deodată în favoarea pârâtului, căci notița presupusă ofensatoare a fost scrisă la 22 Noembrie 1922 iar d. dr. Aurel Dobrescu a fost scos cu fața curată tocmai la 14 Martie 1924. Adică, după un an și jumătate. Mai curând sau mai târziu, dreptatea sfârșește prin a sosi...

Și pentru că ne-am permis să dorim? *Fiat justitia* am fost invitat să plătesc în folosul statului suma de 1000 lei. Nu e scump, dar când am voit să număr banii, mi s'a spus că nu se primește. Execuția a fost adică suspendată. Am făcut, firește, apel. Pentrucă, din două una. Ori am avut dreptate să scriem cum am scris, și trebuie să fim felicitaji, ori onoarea dlui dr. Aurel Dobrescu a ieșit șifonată și atunci să ni se permită să achităm mii.

ALEXANDRU HODOȘ

Negoțul cu gazete

Ultimele decenii au văzut mărindu-se influența și puterea scrisului în societățile moderne, presa devenind unul din cele mai formidabile instrumente puse în serviciul aspirațiilor și nevoilor umane. În politică și în afaceri, pentru apărarea celor mai înalte idei morale ca și pentru lansarea celor mai urâte manopere, ziarul a devenit un sprijin universal și o pârgie decisivă. Pentru istoric și sociolog, prodigioasa ei dezvoltare, participarea sa din ce în ce mai considerabilă și mai intimă la toate actele vieții sociale, oferă un puternic interes. Observând trăsăturile esențiale ale presei unei țări, ca și metodele și tendințele sale, poate cineva să-și formeze într'adevăr o opinie justă și exactă despre datele economice și morale ale poporului căruia ea se adresează și despre stadiul de civilizație a acestuia. Orice ziar, pentru a trăi, trebuie să satisfacă și să corespundă aptitudinilor și mentalității unei clientele speciale; totalitatea presei unui popor devine astfel reflexul culturii sale. Influența ziarului e foarte mare, mai mare decât în general se presupune. Nici un om politic, nici un predicator, nici un dascăl de seamă nu poate avea un auditoriu atât de numeros ca acela căruia, în fiecare zi, în fiecare săptămână sau în fiecare lună, i se adresează o publicație periodică răspândită. Cuvântul vorbit nu e nici când atât de eficace ca vorba scrisă. Oratorul cu eloquența, cu farmecul ce emană din persoana sa, poate să suscite entuziasmul ascultătorilor, poate să decidă pe oameni la acțiuni nobile sau la fapte urâte. Dar, se deslănțuie deobicei numai un efect momentan. Cuvintele asupra cărora se poate medita, cuvintele cetite în liniște, al căror înțeles întreg se stratifică neconștient, acelea produc totdeauna o impresiune mai durabilă. Astăzi sunt sute de mii de persoane cari nu citesc decât ziare.

Din ce în ce mai mult însă, ziaristica se arată ca o afacere cu caracter tot mai pronunțat *comercial*. Sunt încă proprietari de ziare cari se preocupă mai mult de apărarea unor idei, a unor principii, a anumitor programe și simt greutatea responsabilității lor. Ziarele conduse după asemenea criterii, reprezintă astăzi excepțiuni. În general ziarul modern e o întreprindere de negoț cași și aceea a unui mare magazin de coloniale. Așa, proprietarul unui ziar ca și proprietarul marelui magazin urmăresc numai interesul bănesc. Ambii caută să aducă

servicii publicului; dar utilitatea clientelei lor, în amândouă cazurile, e considerată numai ca un mijloc pentru a face să prospereze firma. Senzaționalul de toate văpselile, desfășurat pe toate tonurile, e mijlocul comod de ademenire a mulțimii cetitorilor; asemenea strigătului ușierilor dela menagerii și dela alte aranjamente de bâlciuri, titlurile pe multe coloane și foiletoanele de scandal seduc pe cetitorul setos de emoții; și 'n doșul acestui ieftin plocon de doi lei, dăruit slăbiciunii omenеști, propășesc rosturile unui negoț lacom.

Transformându-se într'o întreprindere esențial mercantilă, gazeta a pierdut mare parte d'n influența pe care o avea odată asupra opiniei publice. Ziarul modern vrea să apară ca maestru de morală, ca misionar de educație civilă, dar publicul nu se lasă totdeauna înșelat. Cu cât lumea se obișnuiește a judeca cu propriul său cap, cu atât crede mai puțin în sinceritatea unei misiuni ale cărei succese se măsoară în raport cu câștigul adus la teighea. În materie de presă, *difuziunea* nu e sinonimă cu *influența*. Cu toată răspândirea pe care o au azi unele mari foi cotidiene, se poate zice că ele sunt mai mult curtezanale decât *conducătoarele* opiniei publice. O presă care-și alcătuiește făptura în concordanță cu cerințele și aspirațiunile unei părți anumite a opiniei publice poate fi de folos acesteia; presa ideală e însă aceea care se simte a fi creatoare de curente, determinatoare de acțiuni în folosul majorității populațiunii; aceea care cutează să dojenească pe cetitorii ei când sunt pe căi greșite. Presa ipocrită, străină de adevăratele interese ale lumii, în numele căreia ar vrea să pară că vorbește, nu merită nici toleranța morală nici sprijinul material care i se acordă în deobște.

O presă onestă trebuie să personifice sufletul complex al țării; numai atunci ea va putea exercita o influență bună asupra afacerilor publice. Prevederile îndrăznețe și patriotismul luminat pot inspira și dirijă mai mult sau mai puțin deschis politica țării. Dar nici trivialitatea nu e o forță, nici injuriile nu sunt argumente.

Se impune adevăraților cărturari să lămurească pe toate căile mulțimii cetitorilor, cari sunt ziarele și revistele reprezentative ale sentimentului și nevoilor românești. Să ne dăm seama de puterea cuvântului scris și nu vom putea avea o opinie publică hotărâtă, neșovăitoare, decât atunci când zi de zi va asculta cuvântul adevăraților ei îndrumători. O gazetărie fățarnică distruge credința cuibărită de presa bună în sufletul cetitorului; între două curente, acesta adesea nu știe să aleagă. Avântul inspirat de unul e nimic prin nenumăratele apucături ale celuilalt și plutind în amândouă apele, conștiința românului rămâne continuu șovăitoare.

Cine vrea să lupte, să nu citească decât lectură războinică; cine năzuește energia să asculte numai cuvântul oamenilor hotărâți; cine suspină după pacifismul burghez să asculte scribii lui; umanitariștii să sugă din condeiul tuturor celor fără de țară, și cine nu vrea, nu năzuește, și nu dorește nimic, să-i citească și să-i asculte pe toți.

VICTOR JINGA

Scrisoare din Budapesta

Imprumutul extern ungar. — O apreciere asupra dlui Titulescu.
— Ungaria și conferința româno-rusă la Viena.

Adunarea Națională din Budapesta a votat proiectele de lege pentru încheierea unui împrumut extern de 250 milioane de coroane aur. De un an de zile s'a pornit acțiunea pentru realizarea acestui împrumut și în cursul acestui timp contele Bethlen a trebuit să înlăture mari obstacole politice și financiare. Tratativile au fost conduse cu multe peripecții și sunt pline de învățăminte. Trufia ungară, manifestată prin disprețul față de Mica Înțelegere a guvernanților actuali, a fost părăsită, iar situația adevărată a Ungariei a ajuns să fie cunoscută și de opinia publică maghiară. Cu toată propaganda de defăimare a statelor succesoare, executată cu abilitate și cu jertfe enorme, ungarii s'au convins și au recunoscut în presa lor că țările vecine dispun de o diplomatie excelentă, care obține maximul de concesiuni în interesul acestora. Dl Beneș este considerat drept „cancelarul Europei centrale”, dar nici dl Titulescu nu este prezentat în culori antipatice publicului maghiar. Dimpotrivă în „Pesti Napló” și „Az Est” au apărut mai multe aprecieri elogioase privitoare la activitatea diplomatică pe care a desfășurat-o, ca delegat al României, la Liga Națiunilor. Numitele ziare afirmă că cel mai temut și cel mai erudit adversar al Ungariei actualmente este dl Titulescu. „Poate cu mai puțină vervă oratorică, și mai lipsit de avânt decât contele Apponyi, el discută cu o logică tăioasă ca briciul, este ingenios în concentrarea argumentelor juridice pentru susținerea tezei, chiar și în cazul când numai la aparență are dreptate. Are un talent extraordinar de observație și exploatează foarte abil slăbiciunile adversarului.” Tot ziarul „Pesti Napló” cu

alt prilej al desbaterilor Ligei Națiunilor asupra împrumutului ungar, a publicat un articol, cu un desen, despre dl Titulescu, explicând strălucitele succese ale acestui „diplomat extraordinar“. Acestea sunt primele cazuri, când apar aprecieri elogioase asupra bărbaților politici români și când lipsesc epitetele de „balcanici“, „meschini“, și celelalte.

* * *

Prin votarea legilor asupra refacerii Ungariei, această țară intră într'o nouă epocă a vieții ei de stat. Numai întâmplările din Octomvrie 1918 și cele din August 1919 se pot asemăna cu importanța acestui eveniment politic. Soarta Ungariei se determină pentru 20 de ani, căci toate orânduețile financiare vor lua ființă în viitor pe baza acestor legi. Împrumutul s'a acordat numai după ce Ungaria și-a aranjat unele chestiuni în litigiu cu câteva țări străine. Astfel, statul ungar ia garanții pentru datoriile integrale ale cetățenilor ei, ceiace reprezintă anual 16 milioane franci. A trebuit să se obige că va livra Serbiei 80 de locomotive, 25 vagoane pentru bagaje și 1160 vagoane de transport, în baza armistițiului încheiat la Belgrad de „trădătorul“ Károlyi Mihály. (Obligativitatea acestui armistiției a fost deci recunoscută și de actualul guvern, fapt pe care opoziția liberală l'a exploatat contra regimului). A fost nevoită să renunțe la pretenția de un miliard coroane aur față de România pentru pagubele cauzate de ocupația Budapestei. Toate acestea au fost stipulate în protocoale redactate de delegații Ligei Națiunilor iar actualmente ratificate de Adunarea Națională.

Firește că nu au întârziat să prezinte contul nici creditorii americani, care au o pretenție de două milioane de dolari pentru livrări de făină și transporturi de prizonieri de război din Siberia.

Aceste legi dispun și asupra stabilizării cursului coroanei cu ajutorul Băncii Naționale ungare, care urmează să se înființeze având 30 milioane coroane aur și privilegii până la 1943. Ea va păstra tezaurul împrumutului extern precum și stocul valutei actuale. La înființarea acestui important așezământ financiar participă întreprinderile agrare, proprietarii rurali și instituțiile bancare. Statul până acum favorizează băncile, fapt care a produs mari nemulțumiri în cercurile agrare.

Bugetul țării trebuie să ajungă echilibrat prin reducerea progresivă a cheltuielilor și prin majorarea treptată a veniturilor până la 30 Iunie 1926. Deficitul în cele cinci semestre va fi acoperit din acest împrumut, care în nici un caz nu poate fi întrebuițat pentru alte scopuri.

Până când Ungaria va fi în situația să ridice efectiv împrumutul, va contracta un împrumut forțat în interiorul țării pentru a înceta de a mai tipări bancnote. Acest împrumut va atinge probabil cifra de 600 miliarde coroane.

Opoziția s'a opus din răspuțeri acestor proiecte, întrebuițând toate mijloacele obstrucțiunii pentru a le împiedeca să devină legi. Guvernul însă a forțat votarea lor introducând ședința de 16 ore pe zi. Critica

opozității a fost foarte aspră. Mai ales se socotește ca primejdios articolul, conform căruia guvernul e autorizat să ia măsurile pe cari le crede necesare pentru restabilirea echilibrului bugetului *fără a mai cere aprobarea Adunării Naționale*, aceasta neavând drept să mai dezbătă proiecte în legătură cu reducerea cheltuelilor sau sporirea veniturilor. *Măsura aceasta înseamnă dictatura financiară acordată guvernului pînă la 1926.* Naționaliștii radicali precum și socialiștii consideră că situația internațională a Ungariei este cu mult mai desavantajată prin acceptarea condițiilor împrumutului, decât prin tratatul de Trianon.

Prin acceptarea condițiilor împrumutului, guvernul din Budapesta s'a obligat să plătească suma de 10 milioane coroane aur pe an pentru reparații, deși chiar contele Bethlen făgăduise la Hodmezővásárhely, înainte cu un an, că „*Ungaria nu poate, și nu va plăti reparații*”.

Socialiștii detestă proiectele financiare, din pricină că sarcinile impozitelor le poartă contribuabilii nevoiași: muncitorii industriali. Astfel, din dările directe, conform proiectelor, se vor încasa 524 de milioane, iar din cele indirecte și impozitele pe cifra de afaceri 1082 milioane coroane aur.

Din monopolul de tutun se va încasa suma de 168 milioane coroane aur, iar impozitele asupra tuturor celorlalte produse agricole nu trec peste 170 milioane coroane aur. În rezumat, populația rurală contribuie cu 40%, iar cea dela orașe cu 60% la sarcinile ce se impun în baza noilor legi. De altfel experții financiari au constatat că impozitele actuale se urcă dela 27 coroane aur, la 50 coroane aur asupra unui locuitor.

Ideea împrumutului străin s'a realizat cam târziu, când deprecierea coroanei amenința statul cu prăbușire complectă. Afară de ideile ingenioase ale lui Hegedüs, în politica financiară a Ungariei nu se poate observa o concepție salvatoare a situației de acum.

Se face asemănare atât în Parlament, cât și în presă între situația Austriei și a Ungariei în privința împrumutului. Austria, paralel cu inflațiunea, a făcut investiții productive și a dat posibilitate constructorilor să clădească. Relațiile sociale sunt aproape normale, câștigul este în funcțiune de nivelul scumpetei. Și Austria a primit un împrumut mai mare decât Ungaria....

* * *

Tratativele româno-ruse au fost urmărite cu atențiune și de opinia publică ungară. Rușii, ca și la Brest-Litovsk au considerat masa verde ca o tribună pentru propaganda lor de „autodeterminare” a popoarelor. Trucul le-a reușit și actualmente chestia apartinerii Basarabiei se discută în presa mondială. În presa maghiară s'au publicat în întregime declarațiile lui Krestensky precum și comunicatele rușilor, cari s'au dat în vileag prin agențiile telegrafice din Viena. Ungurii nu mai sunt animați ca în trecutul apropiat de speranțe hime-riche, de înfăptuirea ușoară a integrității lor teritoriale, care ar putea

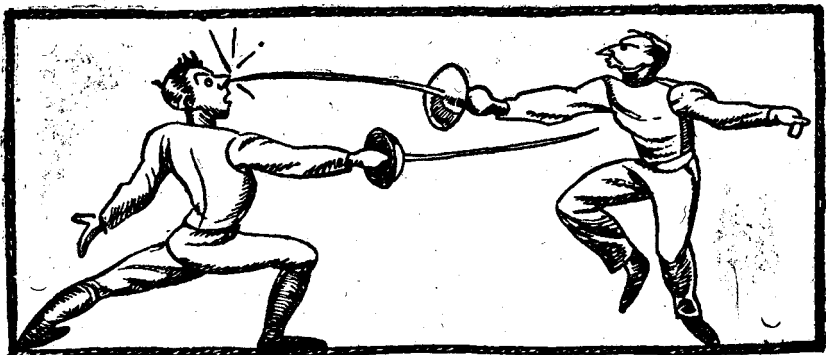
rezulta dintr'un conflict european. In cercurile lor autorizate se studiază posibilitățile reale, prin cari s'ar putea obține rezultate pentru țara lor. Ei sunt de părerea, că trebuie să cunoască toate lacunile Micei Înțelegeri și neajunsurile interne ale acestor state, ca la un moment prielnic să le poată exploata.

Ei raționează astfel: „fiecare stat din Mica-Înțelegere își are problema ei nerezolvită, care slăbește legătura cu celelalte. România nu poate asimila populațiile din noile provincii, iar rușii, cari au trecut prin multiple metamorfoze dela doctrina pură bolșevică până la principiile pe care le profesează azi, nu vor renunța la Basarabia din considerații economice. Dar actualmente, război nu se poate face; bolșevicii nu vor să-și ardă punțile pe cari le-au construit de curând în relațiile cu Marile Puteri, și din motivul, că văd că Europa occidentală are tot interesul ca în Orientul extrem să se găsească un stat cu orândueli burgheze, consolidate. „La Budapesta se primește însă cu satisfacție argumentarea rușilor că Basarabia „a fost anexată în baza unei hotărâri adusă sub teroarea baionetelor soldaților români“.

Ziarul socialist *Népszava* își însușește datele lui Krestensky asupra realiperei Basarabiei, le publică însă fără să indice proveniența lor. Astfel oficiosul socialist se prezintă în postură belicoasă față de noi spunând că România este „pilda tipică a politicei imperialiste de jaf“.

Budapesta, Aprilie 1924.

M. RUCĂREANU

GAZETA RIMATĂ

Greva foamei

— *Sau jalnica tragedie a unui brav luptător* —

*Trăia odată la Chelmac,
Din vremuri depărtate,
Stăpânul unui sat sărac:
Un om cu greutate.*

*Cât cântărea persoana lui
Spunea și cârciumarul,
Și sunt dispus și eu să spui:
Trosnea subț el cântarul...*

*Părea deci gras, dar fără scop,
Căci pentru lucruri bune
Martirul nostru Cicio Pop
Avea o slăbiciune.*

*Și era foarte popular,
Și-avea așa renume
Că veșnic luă câte-un jăandar
Să-l apere de lume.*

*Dar vai! viteazul luptător
Simțind întorsul foii,
Fù smuls de lâng'al său popor: —
L'au prins în lanț ciocoi.*

L'au dus pe tainice poteci,
Legat mai să plesnească,
Și mi l'au aruncat în beci
La „Banca românească“.

Acolo'n crudul adăpost,
Treceau, de-alungul, anii,
Și'n mizerabilul său post
Rodea cu șobolanii...

Până 'ntr'o zi s'a supărat
Că-l torturau infamii,
Și momentan a declarat
Grozava grevă-a foameii...

Din tantieme nu 'mbucă,
Și nu scotea o vorbă;
De pântec, bietul, s'apucă,
Dar nu gusta din ciorbă.

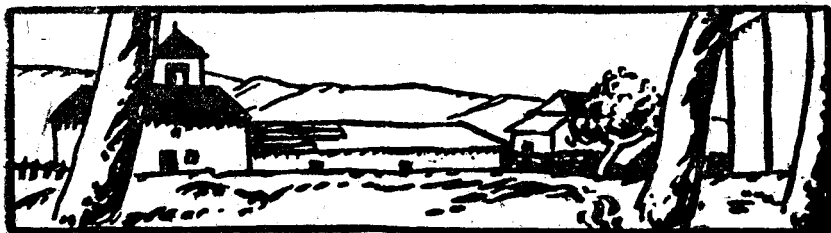
Văzând cu ochii se stingeă,
Și se hrăneă cu ura,
De dividend nu s'atingeă,
Și respingea friptura.

Eroic, domnul Ciceo Pop
Flămând, slăbise foarte,
Nu mai avea decât un hop,
Și foamea-l dà în moarte...

Dar dup'o lună de canon,
Zdrobit de nemâncare,
Ceru eroul un jețon, —
Și obținu iertare.

Deci, greva foamei s'a sfârșit,
Și-acum, slab că o iașcă,
Din nou, martirul s'a robit
La „Banca românească“...

MENDEL MENDELOVICI PURESS
alias Bogdan Dragoș, vărul spătarului Milescu

INSEMNĂRI

Adunări populare. — In lungul său turneu de întruniri de-alungul țării, partidul poporului a fost întâmpinat pretutindeni cu o însuflețire fără seamăn. Ultima adunare, care s'a ținut la Craiova, a fost o manifestație cum nu s'a mai văzut in capitala Olteniei. Ori cum ar răstălmăci adversarii valul acesta de încredere, care se ridică din nou, mai impetuos ca altădată in jurul generalului Averescu, sporindu-se par'că și cu recunoașterea greșelilor săvârșite in ultimele alegeri generale, și oricât ar ridicula unii disprețuitori ai vulgului impetuosul cortegiu al „mulțimei amorse“, realitatea nu se poate ascunde și învățămintele ei sunt de față pentru toată lumea.

Popularitatea aceasta a generalului Averescu nu e un mit gol de înțeles, ci e o idee fecundă. Cel care s'a în-cununat cu ea n'a căutat-o, n'a cerșit-o, ba poate nici măcar n'a dorit-o. Năzuințele luptătorilor de pe front, căci acolo a germinat întâi dorința unei alte viști politice, sunt și astăzi de actualitate. Partidul poporului, înche-gat in jurul tendințelor de perfectă uni-tate și de legitimă fortificare a româ-nismului de pretutindeni, reprezintă linia de creștere a ideii națio-nale.

Iată pentruce, trecând in Ardeal și in Banat, la întrunirile cari se vor ține in Timișoara la 6 Mai și in Cluj la 11 Mai, generalul Averescu va aduna in jurul său toată setea de mai bine față de nedreptățile trecătoare ale actualu-lui, regim, dar mai ales va culege nădejdlile de întărire necontenită a forțelor băștinașe, pe care e in stare să le scoată la iveală România întregită.

Literatură ocazională. — O veche tradiție publicistică așează in fruntea gazetelor, cari apar cu prilejul sărbăt-orilor, articole pașnice, creștinești, in cari pleava discuțiilor colidiane, atât de mărunță câteodată, face loc unor preocupări mai senine, din vârful că-rora orizontul se lărgeste in chip ne-obişnuit. La astfel de prilejuri, patima întrecerilor politice se topește in fața misterului etern al sufletului ome-nesc și intervin marile cercetări de conștiință colectivă.

Foile veninoase ale partidului națio-nal au crezut, totuș, că pot întrerupe acest obicei, și in edițiile lor de Paști au luat in antrepriză pe cont propriu slujba Invierii. Intr'un articol de fond al *Patriei*, un drept credincios face a-semănări pe trei coloane între d. Iuliu Maniu și Isus Cristos, iar *Gazeta Tran-*

silvaniei, profund indurerată că nu se poate bucura după pofța inimii din pricina „irozilor reacționari“, așteaptă încă zidirea unei lumi noi „pe ruinele mucegăite de păcate ale trecutului oligarhic“. Și inspiratul profet de lege nouă exclamă amărât : — „Paștile democrației n'au sosit încă !„

Înțelegeți, foarte bine, că dacă Paștile democrației n'au sosit încă, dacă oligarhia nu s'a mucigăit încă de tot și dacă irozii reacționari mai umblă încă prin lume, degeaba a pătimit Mântuitorul, de geaba s'a jertfit pe cruce și de geaba s'a ridicat din nou la dreapta Tatălui... A, dacă dl Iuliu Maniu, acest Messia născut în staulul dela Bădăcini, ar fi astăzi regele Ierusalimului (cum ar dori-o dl Albert Honigman) și dacă saducheii din comitetul de o sută s'ar scula, cum s'ar zice, din morți, atunci da, clopotele ar cânta triumfătoare și tot văzduhul ar răsună de osanale. Dar așa... Dumnezeuiască învățătură a fiului Omului n'are nici un ecou în inima evlavioșilor noștri adversari.

Politica struțului guvernamental.

Guvernul actual, care s'a dovedit atât de nenorocos în toate concepțiile sale privitoare la viața nouilor provincii, a descoperit o deslegare foarte simplă în ceea ce privește problema maghiarilor din Ardeal. Li se tăgăduiește pur și simplu, acestora, dreptul de a se organiza politicește. Purtătorul de cuvânt al ingenioasei lozince s'a făcut dl Gh. Tătărescu, noul subsecretar dela Interne ale cărui călătorii de studii au fost în deajuns de apreciate, și comentarii admirative au fost purtate pretutindeni de gazetele liberale.

Orice altă părere asupra chestiunii minoritare e înlăturată acolo cu o tremurătoare indignare. Astfel, ziarul *Infrățirea*, înregistrând unele declara-

ții făcute în această privință de dl Octavian Goga unui redactor dela *Keleti Ujság*, le găsește „foarte ciudate“ și cu totul „surprinzătoare“, pentru motivul că directorul *Țărei Noastre* nu s'a grăbit să conteste existența partidului maghiar din România. Ca și când ar destăinui opiniei publice dela noi un act de odioasă trădare, cum au făcut-o și cu prilejul convorbirilor dela Ciucea, contrații cari scriu la organul guvernamental din Cluj, transformați în cerberi cu zgardă ai patriotismului român, au aerul că vor să infiereze constatări ca acestea, cari sunt atât de normale încât comentariile sunt aproape inutile : „Eu stau foarte departe de concepția dlui Tătărescu, a declarat dl Octavian Goga. Privind în față realitatea, nu pot să nu recunosc partidul maghiar. Câtă vreme nu se va ivi o nouă formație politică în sânul maghiarimei dela noi, eu sunt gata să stau de vorbă cu conducătorii acestui partid, să cercetăm împreună și din toate punctele de vedere problema maghiară și în conformitate cu interesele statului român, să încercăm crearea unui acord cinstit între aceste două popoare. Nu poate fi vorba de o gravitație în afară a partidului maghiar. Bineînțeles, dacă s'ar ivi semne de acest fel, am ști să răspundem. Nu trebuie însă să prezicem acest lucru și nici să punem la îndoială bunăvoința noastră cu bănueli.“

Lucru foarte *lămurit*, și de loc surprinzător. Cu atât mai puțin *ciudat*. Până când minoritatea ungurească din România nu e reprezentată în mod public prin alt exponent al nevoilor ei, ci acestea sunt canalizate prin partidul maghiar, a nu recunoaște această reprezentanță este a cădea în greșala guvernanților de ieri ai Ungariei și a face o politică de struț în loc de a privi realitatea în față.

Epilogul unei campanii. D-l Onisifor Ghibu, polemistul cultural al partidului național, a pășit-o! După o serie nesfârșită de articole, înșirate în ziarul *Patria* și tipărite apoi separat într'o elegantă și voluminoasă broșură, improvizatului slujitor al lui Pestalozzi se vede dezavuat și terfelit chiar în coloanele de-alungul cărora se lăfăise, triumfător, cu câteva săptămâni mai înainte. Epilogul acestei campanii este de-a dreptul înduioșător. Nefericita *Patrie* își trage palme singură. Subt titlul: „*Casa învățătorilor din Cluj și d-l O. Ghibu*”, gazeta comitetului de o sută s'a văzut silită să publice un protest energetic al „Corporațiunei învățătorilor din Ardeal, Banat, Crișana și Maramureș”, care, înfierând „*născocirile, insultele și bârfele aduse de d-l Onisifor Ghibu, fără cel mai elementar simț de scrupulozitate și conștiință*” dovedește cu un document categoric procedarea corectă a d-lui Octavian Prie în ceea ce privește „*Casa învățătorilor*” din Cluj.

Rédacția *Patriei* a avut grije să adauge că „nu ia nicio răspundere” pentru cele cuprinse în întâmpinarea învățătorilor ardeleni. Adaosul era de prisos. Căci, ce nevoie aveau învățătorii ardeleni de girul d-lui Ion Agârbiceanu, pentru a pune la locul lui pe d-l Onisifor Ghibu? Infelicele nostru adversar poate găsi o oarecare mângâiere în acest „post scriptum” delicat. Pășania sa însă nu e mai puțin tristă și asupra ei d-l O. Ghibu va avea să mediteze oridecâteori va mai aspira să colaboreze la oficiosul propriului său partid.

Să te ferească Dumnezeu de prietenii...

Di Csicso la Canossa. — Partidul național, după cum se știe prea bine, se prezintă ca un neîmpăcat vrăjmaș al guvernului de astăzi. Cu deosebire,

puterea politică a finanței liberale e neconținut înfierată de impetuoșii luptători ai democrației în România întregită, și „Banca românească” a dlui Vintilă Brătianu e pusă la contribuție aproape zilnic, în toate discursurile, în toate articolele și în toate declarațiile publice ale fruntașilor mai mici sau mai mari.

Situația e cam ciudată, de oarece prea cunoscutul martir al neamului, popularul tribun dela Chelmac, d. Csicso Popp, fost locțiitor de prim-ministru, incasează în fiecare an câte 400 mii lei dela aceeași „Bancă românească”, din bunăvoința aceluiaș d. Vintilă Brătianu și din grația aceleiaș finanțe liberale. O deslegare se impunea. Unii naivi credeau că dl Csicso Popp va sfârși prin a renunța la grasele stipendii oligarhice, salvând cinstea panașului său de opozant. Alții, mai răutăcioși, prevesteau o trecere complectă, cu arme și bagaje, a inimosului luptător în tabăra guvernamentală.

Nn s'a întâmplat însă nici una, nici alta. Dl Csicso Popp n'a demisionat nici dela „Banca românească” nici din partidul național. În schimb, în gazeta *România*, oficiosul fabricii de bere Bragadiru, s'a tipărit o rectificare umilitoare, prin care partidul național aduce omagiul său „Băncii românești”. Dl Csicso Popp s'a prezentat la Canossa, — o Canossă unde se află instalat și un ghișeu de plăți, — incoruptibilii adversari au trecut prin furcile caudine, — niște furci caudine pe unde se dau jetoane de prezență, — și totul s'a aranjat cu bine în sufrageria dlui Alecu Constantinescu, ministru al Agriculturii și reputat filantrop...

Spre Emaus. — În cadrele unei cronici literare, pe cari puternicul său talent le deschide mai largi decât de obicei, d-l Cezar Petrescu aruncă să-

mânța unor preocupări noi în jurul literaturii religioase. Prețind cum se cuvine truda d-lor Mihail Sadoveanu și D. Pătrășcanu, cari s'au gândit să retipărească într'o redactare îngrijită „Viețile Știinților“, priceputul redactor al *Gândirei* face o seamă de constatări drepte cu privire la cerințele sufletești ale vremurilor de astăzi. „Starea sufletească a noroadelor e astăzi întrucâtva asemănătoare cu aceea din vremea primilor creștini. Tot ce se petrece de un veac, cu victoria mașinismului și a materialismului, cu orgoliul biruințelor științifice cari au sfredelit scoarța planetei, au îngăduit omului să se înalțe pe aripi în văzduh și să coboare în mașini de oțel în fundul mărilor; a fost verificat crud de războiu. Ne-am desmeticit sclavi ai propriilor născociri. Suntem terorizați de mașini, de Stat, de legi economice, de tot ce-a fost înfăptuit pentru om și s'a întors împotriva omului. Pretutindeni sunt semne de o întoarcere la credință, după ce au fost dovedite deșertăciunile biruințelor câștigate în afară de ea“.

S'au găsit destui falși europenizați și mincinoși propovăduitori de civilizație improvizată, cari își fac o deosebită cinste din batjocorirea acestor realități morale. Inovatorii cari cred că suflul românesc dela ei începe, odată cu

dadaismul și cubismul introdus prin contrabandă între hotarele unui neam cuviincios și plin de bun simț, pot vorbi despre asemenea preocupări ca despre o reîntoarcere la barbarie.

Civilizația unui popor nu se poate măsura însă cu lungimea firelor de telefoane, căci acelea se instalează cu ușurință și la Madagascăr; ci valoarea adevărată a ei o tâlmăcesc marile probleme de conștiință, cari frământă cugetul societății întregi.

Pe pragul acestei epoce, s'ar părea că abia am pus primul pas.

Cărți noi. — Am primit la redacție următoarele :

Paharul Blestemat, poezii de G. Rotică, Editura literară a Casei Școalelor. Prețul 25 lei. 150 pag.

Trei Comedii, teatru de D. Pătrășcanu, Editura Ancora. Prețul 40 lei. 180 pag.

Unchiul Vanja, de Anton Cehov patru acte din rusește de Traian Lăzărescu. Tip. Convorbiri literare. Prețul 15 lei. 54 pag.

Poezii, de I. V. Pătrășcanu, Tiparul „Daciei Traiane“ din Sibiu. 32 pag.

Buletinul Institutului de literatură pe 1921—1922 Partea II-a : Critica Literară. Prețul 25 lei 110 pag.

